

Гиноева ОВЧАРОВА

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, България

**ФРАЗЕОЛОГИЧНИ ЕДИНИЦИ С КОМПОНЕНТ „ОКО“.
БЪЛГАРСКО-ПОЛСКИ ПАРАЛЕЛИ.**

Ginoeva OVCHAROVA

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

**PHRASEMS FEATURING THE *EYE* COMPONENT.
BULGARIAN-POLISH PARALLELS**

The object of this report is idioms that are part of the Bulgarian and Polish phraseological stocks which contain the *eye* component. The most numerous phrasemes analysed here have a meaning related to human behaviour towards the surroundings. Eyes are the most important organ through which people perceive the world and liaise with it. Looking at one’s eyes we can recognise reactions, attitudes, even feelings and spiritual states. Our eyes can clearly convey different emotions like happiness, sadness, love, hate and envy. The objective of this report is to indicate representatives of the Bulgarian and Polish school of phraseology and to distinguish their views; to identify the origin of phrasemes from the Bulgarian and Polish phraseological stocks containing the *eye* component and their semantic and structural similarities. And finally, to determine the reasons for the similarities and differences in these phrasemes.

Ключови думи: фразеологични единици, българско-полски паралели

Keywords: phrasems, Bulgarian-Polish parallels

I. Фразеологията в българската и полската традиция

Терминът „фразеология“ има гръцки произход (гр. phraseos – израз, и logos – наука). Тази наука изучава възникването и развитието на фразеологичния състав на езика през годините – семантичният и структурният характер на устойчивите съчетания и тяхната употреба в речта. Този термин има и още две значения, посочени от Т. Бояджиев: „1. Цялата съвкупност от устойчиви и лексикално неделими единици, които се употребяват в езика; 2. Характерен начин за изразяване със словесни изрази, фрази и обрати на речта, присъщи на определени лица, социални групи и литературно-публицистични направления (например *Фразеологията на Иван Вазов, политическа фразеология*).“ (Бояджиев 2007)

Фразеологията се доближава до лексикологията, синтаксиса и словообразуването, защото организацията на фразеологизмите съвпада със струк-

турата на словосъчетанията и изреченията, а значенията на фразеологичните единици съвпадат със значенията на думите. Фразеологичните словосъчетания възникват най-вече от свободните словосъчетания и от изречения. Тяхната структура ги определя като единици с номинативна и комуникативна функция.

Счита се, че швейцарският учен Шарл Бали пръв дефинира фразеологичната единица. Той дели фразеологичните съчетания на два типа: 1. Единства, при които сцеплението на думите е свободно и 2. Такива, при които думите са свързани, губят своето самостоятелно значение, и образуват ново.

Още през 50-те години на миналия век Л. Андрейчин се застъпва за широкото разбиране за границите на фразеологията. Към това схващане се присъединява и една от първите изследвачки на фразеологията З. Генадиева-Мутафчиева. Андрейчин определя фразеологичните единици като тъждествени на словосъчетанията и определя фразеологията като дял от лексикологията, който се занимава със смисловите и структурните особености на словосъчетанието. (Ничева 1987)

Българските представители, които подкрепят широкото разбиране за фразеологията, са онези езиковеди, които проучват фразеологичните единици в произведенията на автори на художествени или публицистични текстове. Това са учените К. Попов, В. Попова, П. Филкова, Р. Мутафчиев и др. Те се занимават с изследването на лексикалните и фразеологичните единици на П. Р. Славейков, Хр. Смирненски, Л. Каравелов и др.

Представители на тясното схващане за фразеологията са езиковедите – К. Ничева, С. Спасова-Михайлова и Кр. Чолакова. Авторките се обявяват против определянето на пословиците и поговорките като ФЕ, също така не смятат за фразеологизми крилатите думи, афоризмите, вестникарските изрази и съставните термини. .

Фразеологията в полския език има две основни значения:

1) Дял от лексикологията, който изследва устойчивите съчетания, които още се наричат фразеологизми или фразеологични съчетания и изпълняват ролята на готови езикови единици.

2) Съвкупност от фразеологизми в даден език или набор от изследвани текстове. (Левицки, Пайджинска 2001)

В съвременното полско езикознание съществуват две основни схващания за фразеологизмите – по-старо на Станислав Скорупка и по-ново на Анджей Мария Левицки. Споредполския езиковед Станислав Скорупка (Скорупка 1967) фразеологизъм е всяко едно съчетание на думите в езика. От друга страна езиковедът А. М. Левицки (Левицки 1987), приема че дадена лексикална единица е фразеологизъм, според нейните четири особености: *нарушена цялост* – фразеологизмите са изградени от най-малко две лексикални единици; *установена структура* – фразеологичните съчетания имат непроменлива структура, но дори и да имат промяна във формата, то тя е незначителна; *глобалност на значението* – значението на лексикалните единици не е равно

на цялостното значение на фразеологизма; *установяване в езиковата система* – фразеологизмите, с които си служи човека и тяхното трайно навлизане в езиковия му речник. (Подлавска, Бжежинска 2011)

Както в българския, така и в полския език фразеологизмите се използват най-вече в разговорната реч. Характерни черти в значението им са експресивността и емоционалността: (*не мога да повярвам на очите си*). Тази им характеристика се използва за изучаване на бита, културата и народната психология. Както полските, така и българските фразеологизми носят интересна информация за мирогледа и нравствеността на хората в миналото. Значителна част от фразеологичните единици се отнасят до човека; огромна част от тях назовават частите на човешкото тяло (език, нос, око, ухо и др.); определяне на разстояние (пол. *pod nosem*); свързани с *времето* (пол. *w mgnieniu oka*; бълг. *когато си видиш ушите*); за означаване на размер и количество (*mieć czegoś/kogoś powyżej*); *mieć czegoś/kogoś po dziurki wnosie* – и на двете ФЕ, еквивалент на български е – „дойде ми до гуша“). Всички тези категории са свързани с дейността на човека и неговия универсален опит. (Бояджиев 2007)

По произход фразеологичните съчетания се делят на две основни групи: домашни и заемки. По-голямата част от фразеологизмите в българския език са с български произход, създадени на българска езикова почва, свързани с българската култура, традиция и история: *шапка на тояга; отпред боде, отзад рита; Марко Тотев съм; обирам си крушите* и др. (Вътов 1998). В българската фразеология, се срещат и фразеологизми, свързани със славянското езиково семейство: *водя някого за носа; бия на очи; с единия крак в гроба* и др. Голяма част от фразеологичния състав и на полския, и на българския език са породени от нашата преценка спрямо хората и обикалящия свят.

Заетите фразеологизми в българския език са основно от турски език – *имам дълъг език; хваща окоето; дръж си езика; уплаши ми се окоето*; от руски език – *подрежа крилата; пазя мълчание* и др.; от френски език – *въпрос на живот и смърт; от пръв поглед* и др.

Според първоначалната употреба на фразеологичните съчетания се разграничават няколко групи:

– Фразеологични единици, свързани с народния бит: *в кърпа вързано; удрям на камък; ококорвам очи; виря глава; виря нос; влизам на хората в устата* и др.

– Фразеологизми, които водят началото си от фолклора и народните вярвания: *мина ми котка път; болен здрав носи; пращам за зелен хайвер* и др.

– Фразеологични единици, които водят началото си от източници като Библията:

▪ бълг. *виждам сламката в чуждото око, но не виждам гредата в своето*/пол. *nie widzieć belki we własnym oku, a widzieć źdźbło w cudzymoku*;

- бълг. *око за око, зъб за зъб*/пол. *okozaoko, ząbzaząb*;
- бълг. *пазя като зеницата на окото си*/пол. *pilnować kogoś jak źrenicy oka*;

- бълг. *отварям очите на някого*/пол. *otwierać komuś oczy* и др.

– Фразеологични единици, които водят началото си от Гръцката и Римската митология: *в обятията на Морфей*; *ябълката на раздора*; *argusowe oko* ‘зорко, подозрително око’; *ахиллесева пета* и др.

Полският език съдържа значителен брой калкирани фразеологизми от различни езици: от френски език – *punk twidzenia* (гледна точка); *krzyk mody* (писък на модата) и др. Освен заемки от френски, има много примери и от езиците на завоевателите на Полша – немски и руски. От немски това са – *jako-tako* (горе-долу); *wpierwszymrzędzie* (на първи план) и др. От руски – *jakby nie było* (все едно, че не е било); *ktoś okazuje pomoc* (някой оказва помощ) и др. (Левицки, Пайджинска 2001)

„Във всеки език фразеологизмите имат национални своеобрази, които се определят от конкретните ситуации, които са ги породили. Броят на заетите от чужди езици фразеологични единици е ограничен, защото те са непреводими и образността им е неразбираема и неясна, тъй като не се познават контекстът и процесът на възникването им.“ (Бояджиев, 2007)

II. Български и полски фразеологизми с компонент *око* – прагматични релации

Предмет на настоящия доклад са фразеологизми, които съдържат компонент *око* и са част от българския и от полския фразеологичен фонд. Най-многобройни са фразеологизмите свързани с човека, с дейността и поведението му спрямо заобикалящата го действителност. Очите са най-важния орган, чрез които човек възприема света и осъществява връзка с него. По очите може да разпознаем реакцията, отношението и дори душевното състояние на човек. Очите ни ясно могат да покажат наши емоции и състояния като щастие, тъга, любов, омраза и завист.

Анализираните фразеологизми, означаващи действия и състояния, най-често са свързани с ежедневната дейност на човека. За това подсказва и тяхната стилистическа насоченост – те попадат в разговорния стил.

II. 1. Фразеологични единици, означаващи зрителна дейност на човека

Значителна част от ексцерпиранияте фразеологизми е свързана със зрителната дейност на човека. Това може да бъде обяснено с факта, че основна част от дейностите на човека е свързана именно с нея. В резултат на това голяма част от изследваните фразеологизми съдържа компонент „око“, който участва със значението си на сетивен орган, т.е. зрителен орган при човека. Фразеологизмите от тази група могат да бъдат разпределени в опозиционна двойка със значения: „*виждам/гледам – не виждам/не гледам*“, които са

водеща група сред фразеологизмите с компонент „око“. Към тази подялба се отнасят както фразеологизми свързани с обикновени процеси на зрителното възприятие, така и такива със силно експресивна и метафорична окраска, свързани с акта на зрение (напр. бълг. *и на гърба/тила/гъза си имам очи* ‘на щрек съм’). За всички примери е характерна известна метафоричност, която е свързана със степента и начина на проява на зрителната дейност.

Трябва да се отбележи, че основна част от несходствата между фразеологичните единици от двата езика имат граматически характер, което не влияе на тяхната еквивалентност при превод. Основно се наблюдава разминаване между предлозите, които са част от състава на фразеологизмите на двата езика (напр. бълг. *затварям си очите за преднещо* и пол. *przutykać na coś oczu*).

Фразеологизмите, които имат абсолютен семантичен и структурен еквивалент в другия език, може да се дължи на общия произход и близките културни влияния, отразени в двата езика. Например:

бълг. *не изпускам/изпусна някого от очи* означава ‘следа непрекъснато с поглед, както и следя хода на нещо, надзиравам, контролирам’. Употребата на тази фразеологична единица е свързана, най-често с грижата и наглеждането на малки деца. (напр. *Кога най-накрая някои родители ще разберат, че малки деца не трябва да се изпускат от поглед.*). Полският еквивалент е *nie spuszczać/nie spuścić kogoś z oka*.

Българското *изпускам някого от очи* означава ‘преставам да следя някого с поглед’. Аналогичен е полският пример – *spuścić kogoś zoczu*.

Българското *гледам някого със замижало око*, със значение ‘преструвам се, че не виждам някого или нещо’, който има своя абсолютен еквивалент на полски – *patrzeć na kogoś z przymrużeniem oka*.

Разликите в структурната характеристика на фразеологичните единици са следствие на граматическите особености на двата езика, които не се отразяват на семантичната им еквивалентност. Например:

бълг. *затварям си очите за пред нещо* означава, че се преструвам, че не забелязвам нещо или някого. Сходство намираме с полския пример – *przutykać/przymknąć na coś oczu* (букв. ‘затварям на нещо очи’). Структурно несъответствие между примерите от двата езика намираме при употребата на различни предлози – ‘за пред’ у българския и ‘на’ у полския фразеологизъм, което не влияе на семантичната им еквивалентност. Тук понятието ‘око’ не участва със значението си на сетивен орган. Синоним е фразеологизмът *гледам със замижало око*.

Българската фразеологична единица *виждам нещо/някого със собствените си очи* означава ‘лично се убеждавам в съществуването на нещо; лично виждам нещо или някого’. Еквивалент на полски е *widzieć/zobaczyć coś na własne oczu* (букв. ‘виждам нещо на собствени очи’), както и *widzieć/widać coś gołym okiem* (букв. ‘виждам нещо с голо око’). Тук отново се наблюдава несходство при предлозите в примерите от двата езика – ‘свс собствените

си очи“ на български и „*на собствени очи*“ на полски. Налице е и количествена разлика, тъй като в българския език съществува само една фразеологична единица с подобна експресия, а в полския фразеологичен фонд се срещат две.

На български, *да хвърля едно око* означава да погледна нещо или някого за съвсем кратък период от време, без да обърна внимание на детайлите. Аналогичен на този е полският пример – *rzucić/rzucić okiem* (букв. „да хвърля око“). Компонентът „едно“, съдържащ се в българския фразеологизъм е единствената структурна разлика между българския и полския пример, а глаголят „да хвърля“ и при двата примера се характеризира с висока степен на метафоричност и алогичност.

бълг. *държа някого под око* означава ‘наблюдавам непрекъснато и следя’. Като паралелен полски фразеологизъм може да приемем – *mieć kogoś/soś na oku* (букв. „имам някого/нещо на око“), който също означава ‘наблюдавам; някой е предмет на моите планове; набелязвам’.

Фразеологизмите, които нямат еквивалент в другия език са резултат на своеобразието в културите на двата езика. Например:

бълг. *на гърба/врата/тила/гъза си имам очи*, със значение че съм с повишено внимание, нащрек, всичко виждам и нищо не ми убягва. С висока степен на експресивност, обикновено се употребява в положителен контекст, като възклицание и предупреждение, например: *Внимавай, Иван има очи и на гърба си!* или *Ей, и на гъза си имаш очи!* (по-често употребяван, силно разговорен и вулгарен).

II. 2. *Фразеологични единици, означаващи психически състояния на човека*

Голяма част от ексцерпираните фразеологизми е свързана със състоянието на човека в психически аспект. Тук се отнасят фразеологизми, които означават абстрактни действия: ‘*щастлив съм*’; ‘*тисва ми*’; ‘*в лошо настроение съм*’; ‘*учудвам се*’; ‘*срамувам се*’; ‘*харесвам - не харесвам*’.

Фразеологизмите от тази група се характеризират с много ниска степен на абсолютна еквивалентност между двата езика, тъй като при тях се наблюдава значително разминаване в словоредно и структурно отношение, нерядко несходства в експресивността, а много от фразеологизмите са дори изцяло лишени от еквивалент в другия език. Това се дължи на обстоятелството, че тук анализираните компоненти не участват в състава на фразеологичните единици със значението си на сетивен орган. Наличието им е провокирано от логична връзка между емоционалните състояния и поведението на човека и разположението на техните физическите органи – език, нос, око и ухо.

Някои от фразеологизмите, които означават абстрактни действия на човека се характеризират с високо ниво на синонимно разнообразие, в резултат на което се наблюдават еднакви по смислова структура, но различни по състав и експресивност фразеологични единици.

Голямото синонимно разнообразие на фразеологичните единици води до количествени несходства между примерите от двата езика. Например:

бълг. *не мога да погледна/гледам хората в очите* означава ‘изпитвам срам от някаква своя постъпка или от постъпката на близък човек’. За разкриване състоянието на срам полският фразеологичен фонд разполага с еквивалентен пример – *nie mógł spojrzeć komuś w oczy* (букв. ‘не мога да погледна някого в очите’). Характеризират се с абсолютна лексикална, синтактична и смислова еквивалентност. Както много от анализирани примери, така и тези са много тясно свързани с поведението на човека.

Българският фразеологичен фонд е значително по-богат при изразяване това състояние на човека. Към състава на фразеологичните единици с това значение се отнася както компонента „око“, така и компонента „ухо“, които се характеризират със същата логична последователност, но значително по-ярка семантична експресивност.

Например: *очите ми капват от срам; паднаха ми очите; потънах в земята от срам; не смея очи да повдигна; да се изчервя до ушите*.

При смислова структура ‘учудвам се, изненадвам се’ и българският, и полският фразеологичен фонд съдържат фразеологични единици, които се характеризират с богато количествено разнообразие. Примерите и от двата езика съдържат анализирани компоненти „око“ и „ухо“ и по-конкретно означават, че се учудвам на нещо/някого, което/когого виждам/срещам или чувам. Всички примери се характеризират с високо ниво на емоционална и стилистична обогатеност. На български това са:

облещвам/облещя очи; ококорвам/ококоря очи; опулвам/опуля очи; очите ми стават на понички;

на полски: *robić/zrobić wielkie oczy; oczy komuś wyszły/wychodzą z orbit; oczy (stanęły komuś) w słup* (рядко се използва в речта); *wybatuścić/wytrzeszczać oczy; oko komuś zbielało* (рядко се използва в речта);

бълг. *не вярвам на очите си*, с еквивалент в полски – *nie wierzyć własnym oczom* (букв. ‘не вярвам на собствените си очи’).

бълг. *не вярвам на ушите си*, който има своето съответствие в полски – *nie wierzyć własnym uszom* (букв. ‘не вярвам на собствените си уши’).

Наблюдават се голям брой структурни различия между фразеологизмите от двата езика, които са на базата на несходства между културите на двата езика. Тези различия не се характеризират със значителни разминавания в тяхната експресия. Например:

бълг. *ухилен съм до ушите* означава ‘щастлив съм, радостен и усмивката ми е много широка’. Еквивалентен пример на полски е *śmiać się od ucha do ucha* (букв. *Смея се от ухо до ухо*).

При българските фразеологизми *пълня окото; радвам окото* и *грабвам окото на някого* залогът е обърнат и означават ‘харесвам се на някого’. Намираме съответствие с полския пример *cieszyć czyjeś oko* (букв. ‘радвам окото’), както и *wpaść komuś w oko* (букв. *да падна в очите на някого*) със значение ‘харесвам се някому’.

Българското *не откъсвам/откъсна очи и не откъсвам/откъсна очите сиот някого*, в значение ‘непрекъснато, продължително гледам някого или нещо, обикн. защото ми се харесва, защото ми е мило или за да го наблюдавам какво прави.’ Компонентът „*око*” участва със значението си на орган на зрението. Примерът има силно метафорична натовареност. Полският еквивалент е *nie móc oderwać oczu/trudno oderwać oczu od czegoś/kogoś*.

Българският фразеологизъм *да се махна/разкарам от очите/главата на някого*, означава ‘оставям някого на мира, не го безпокоя, обикновено след като той е пожелал’. Употребява се, най-често в повелително наклонение като груба заповед: *Махни ми се от очите!/Разкарай ми се от главата!* Този пример има своя еквивалент на полски: *zejść komuś z oczu*, характеризиращ се със словоредна разлика, която се дължи на граматически несходства между двата езика.

При някои фразеологизми се наблюдава по-ярък експресивен израз на езика отколкото при други. Например:

Полският пример *świecić oczyma/oczami za kogoś/coś przed kimś* (букв. ‘*светя с очи за някого/нещо пред някой*’) означава ‘оправдавам се на някого за чужди грешки; срамя се пред някого; червя се’. Съдържа висока степен на образност. Липсва еквивалент в българския език.

Българското *остават ми очите в нещо/някой* означава ‘много харесвам нещо или някого, възхитен съм и силно желая да го имам’. Наличието на компонент „*око*” е логично мотивирано, тъй като значението на фразеологичната единица е пряко свързано с акта на зрение. Не съществува еквивалент на полски с подобна експресия.

На български, *като трън съм в очитена някого* означава ‘неудобен съм на някого, дразня го, преча му, ненавиждан съм от някого’. Този фразеологизъм е изграден на базата на сравнение (напр. *Зная, че не ме обичате и искате да се отървете от мене... На всички съм трън в очите!* К. Петканов). (Ничева 1987) Няма еквивалент в полски с подобна експресия.

Следващите три фразеологични единици са силно експресивно и образно натоварени, характеризиращи се с висока алогичност. Липсва тяхно съответствие в полския език:

бълг. *гледам с бялото на око* означава ‘нямам добри чувства, добро отношение към някого, настроен съм неприязнено към някого’.

бълг. *падам в очите на някого* със значение ‘разочаровам се, преставам да имам добро мнение за някого’.

бълг. *вадя някому очите* означава ‘ядосвам, дразня някого с присъствието си’.

II. 3. Фразеологични единици, означаващи физически състояния на човека

Друга важна част от анализиранияте фразеологични единици е свързана със състоянието на човека във физически аспект. Тук са поместени фразеологизми със значение ‘издъхнах’.

Сред българските примери се наблюдават редица фразеологични единици, които се характеризират с богато синонимно разнообразие и силна об-

разна и метафорична натовареност. Много от тях се отличават със своя експресивен и ироничен оттенък, в резултат на което попадат в разговорния стил.

бълг. *изблецам/изблеця очи; изцъклям очи; обелвам очи* и *затварям очи* със значение ‘умирам’ (напр. *Когато медицинската сестра влезе при болния, той беше изцъклил очи.*).

пол. *zamknąć oczy* (букв. „затварям очи“) означава ‘умирам’, еквивалент е на българския *затварям очи*.

II. 4. Фразеологични единици, означаващи качества на човека

Фразеологизмите, означаващи *качества на човек* значително се разграничават по количество от фразеологичните единици свързани с действията на човек. Анализираните фразеологизми са свързани с едни от най-основните нравствени качества, които човек притежава.

Сред повечето фразеологични единици с тези значения се наблюдава един основен структурен модел, а именно образуване на фразеологизма чрез съгласуване на двата вида *прилагателно + съществително име* (напр. бълг. *дебели очи*; пол. *argusowe oko* и др.).

пол. *argusoweoko/argusoweoczy* означава ‘зорко, подозрително око’; с произход от гръцката митология: *Аргус е многооко чудовище, на което Хера, която ревнувала Зевс, наредила да пази превърнатата в крава любовница на Зевс. Аргус наблюдавал денонощно, тъй като спал само с половината си очи. Хермес по заповед на Зевс коварно го убил. Хера, за да обезсмърти слугата си, разпръснала неговите очи по опашката на паун.* Няма еквивалент в българския език.

Българското *имам набито око* означава ‘способност, умение да схващам, забелязвам бързо нещо вследствие на много голям опит в някаква област’. Няма аналог в полския език.

бълг. *имам дебели очи* означава ‘безочлив, нахален, нямам чувство за срам’. Няма еквивалентен пример на полски език с подобна експресия.

Фразеологичните единици, които съдържат елемента бълг. *око*/пол. *oko* заемат важно място във фразеологичните фондове на двата езика. Специфичният характер на компонента „око“ подсказва тяхната тематична насоченост – човекът и неговото поведение. Именно тази особеност е основен фактор за тяхната висока честотност на употреба в речта. Това прави настоящия анализ особено полезен, предвид потребността на човека да осъществи пълноценен комуникативен акт.

Основна част от ексцерпираните фразеологизми имат в смисловата си структура значението *дейност на човека*. Този факт може да бъде обяснен с обстоятелството, че изследваните фразеологизми съдържат компонент, означаващ част на човешкото тяло, а именно *око*. Именно този компонент е предопределящ фактор установеното в настоящия анализ явление – най-голям брой анализирани фразеологизми да се отнасят към действия свързани със

зрителната дейност на човека. При тези семантични структури анализираният компонент участва в състава на фразеологичните единици с лексикалното си значение на зрителен орган, в резултат на което, между фразеологичните единици от двата езика, се наблюдава висока степен на еквивалентност.

Освен голямото количество анализирани фразеологизми, засягащи зрителната, има такива означаващи и други основни дейности на човека. Те са свързани най-общо с физически и абстрактни действия и състояния, отнасящи се както до ежедневно и обичайно поведение на човека, така и до различни емоционални процеси разкриващи неговия вътрешен свят.

Малка част от анализирани фразеологизми е със семантична структура *качество на човека*. Те също се характеризират с високо ниво на семантична и структурна еквивалентност в другия език.

Взимайки под внимание всички фразеологизми, които са обект на настоящата работа, може да обобщим, че по-голямата част от тях има свой семантичен еквивалент в другия език. Както в българския, така и в полския език фразеологизмите се използват най-вече в разговорната реч. Характерни черти в значението им са експресивността и емоционалността. Тази им характеристика се използва за изучаване на бита, културата и народната психология.

Различия, все пак се наблюдават, и са свързани, най-често със структурните и словоредни особености на ФЕ от двата езика, което не влияе на тяхната еквивалентност при превод.

Несходствата в семантиката и в граматическите особености на фразеологичните единици от двата езика са резултат на разликите в представата за света на обществото, породени от различните исторически, културни и социални процеси, които протичат през годините и водят до своеобразността на българския и полския език.

Фразеологичният фонд на всеки език е негов отличителен белег. Чрез него се разкриват характерните особености на всеки един език, отразени в историята, социалната действителност, в културата и литературата на отделните народи. Както полските, така и българските фразеологизми носят интересна информация за светогледа и нравствеността на хората вминалото. Те изразяват нашето поведение и отношение към околните, заобикалящата ни действителност и към нас самите.

ЛИТЕРАТУРА // BIBLIOGRAPHY

- Андрейчин, Георгиев, Илчев, Костов, 2015:** Андрейчин Л., Георгиев Л., Илчев Ст., Костов Н., *Български тълковен речник*. Наука и изкуство, София, 2015.
- Бомба, 1989:** Bała S., *Innowacje frazeologiczne współczesnej polszczyzny*. Poznań, 1989.
- Бонова, 2009:** Бонова С., *Фразеологизми свързани с християнството. Българско-полски паралели*. ВТУ, Велико Търново, 2009.
- Бояджиев, 2007:** Бояджиев Т., *Българска лексикология*. СОУ, София, 2007.
- Влахов, 1990:** Влахов С., *Непреводимото в превода*. Наука и изкуство, София, 1990.

- Вътов, 2002:** Вътов В., *Библията в езика ни*. Слово, Велико Търново, 2002.
- Вътов, 1998:** Вътов В., *Лексикология на българския език*. Велико Търново, 1998.
- Дечева, 1997:** Дечева Д., *Тълковен речник с фразеологични съчетания*. Атлантис, София, 1997.
- Драбик, Кубиак, Собол, Вишняковска, 1992:** Drabik L., Kubiak A., Sobol E., Wiśniakowska L., *Słownik języka polskiego*. PWN, Warszawa, 1992.
- Иванова, 2005:** Иванова А. *Фразеологичен синонимен речник на българския език*. Хейзъл, София, 2005.
- Кубиак-Сокол:** *Kubiak-Sokoła*, *Słownik frazeologiczny*. Imprint, Warszawa.
- Левицки, Пайджинска, 2001:** Lewicki A. M., Pajdzińska A., *Współczesny język polski*. Uniwersytetu Marii-Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2001.
- Ничева, 1987:** Ничева К., *Българска фразеология*. Наука и изкуство, София, 1987.
- Ничева, Спасова-Михайлова, Чолакова, 1974:** Ничева К., Спасова-Михайлова С., Чолакова Кр., *Фразеологичен речник на Българския език*. БАН, София, 1974.
- Подлавска, Бжежинска, 2011:** Podlawska D., Brzezińska M., *Słownik frazeologiczny języka polskiego*. PWN, Warszawa 2011.
- Първев, 1979:** Първев Х., *Помагало по българска лексикология*. Наука и изкуство, София, 1979.
- Скорупка, 1985:** Skorupka S., *Słownik frazeologiczny języka polskiego*. Tom I-II, Warszawa, 1985.